

Polilingvali Vilniaus jaunimo raiška: socialinės tapatybės paieškos

Inga Vyšniauskienė

Anglų filologijos katedra

Filologijos fakultetas

Vilniaus universitetas

Universiteto g. 5

LT-01513 Vilnius, Lietuva

Tel.: +370 5 268 7228

El. paštas: idervinyte@gmail.com

Anotacija

Straipsnyje keliama iki šiol Lietuvoje nenagrinėta jaunimo polilingvalaus elgesio problema. Tyrimo duomenis sudaro Vilniaus paauglių kalbos tekstynas, sukauptas renkant savanorių informantų įrašus ir atliekant etnografinius stebėjimus. Darbo tikslas – palyginti kitų kalbų elementų vartojimo dažnumą ir funkcijas jaunesniųjų (13–14 m.) ir vyresniųjų (15–17 m.) moksleivių kalboje. Be to, remiantis pokalbių analizės metodu, norima iširti, kokius vaidmenis Vilniaus jaunuoliai sau priskiria ir kokias socialines tapatybes kuria, pasitelkdami polilingvalią raišką.

Raktažodžiai: jaunimo kalba, Vilniaus kalba, tapatybė, polilingvalizmas, kitų kalbų bruožai, žaidimas su kalba, žargonybės

1 Įvadas

Didmiesčių jaunimo kalba mokslininkų dėmesio sulaukė palyginti neseniai – paskutiniiais XX a. dešimtmečiais, tačiau tyrimų atlikta tikrai daug ir įvairių: jaunimo diskurso, socialinės tapatybės, kalbinio hibridiškumo, santykio su bendrąja vartoseną ir kalbos pokyčiais (žr., be kitų, Barbieri 2008; Otwinowska-Kasztelanic 2000; Leppänen 2007; Androutsopoulos 2004). Sociolingvistų susidomėjimas jaunimo kalbos bruožais yra tarsi priešprieša teiginiams, kad jaunuoliai darko kalbą. Be to, kaip tik sociolingvistiniai tyrimai parodė, kad nėra teisinga vertinti jaunimo sociolektus iš normatyvinių pozicijų. Jaunimo kalbos tyrėjai paauglių vartojamą kalbą visų pirma vertina kaip žaidimo, kūrybos ir tapatybės raiškos priemonę.

Sociolingvistai jaunimo kalbą suvokia kaip atskirą kalbos atmainą, kuriai būdingos savitos normos ir taisyklės. Ši kalbos sistema ypač atvira socialiniams, kultūriniais pokyčiams ir kalbų kontaktams. Nenuostabu, kad jaunimo kalboje atsiranda naujų tapatybės raiškos priemonių. Iš jų tyrėjų dėmesio daugiausia sulaukia įvairiakalbių elementų vartoseną arba kalbinis hibridiškumas (Jensen *et al.* 2008; Jørgensen 2010; Rampton 2010). Teigiama, kad šiuolaikinis jaunimas šalia gimtosios kalbos dažnai įterpia ir kitų kalbų elementų, pvz., danai paaugliai vartoja arabų, britai – vokiečių kalbos elementų. Viena vertus, šis jaunuolių kalbinis elgesys gali būti suvokiamas kaip nukrypimas nuo vienkaltystės ar dvikalbystės normų (Jørgensen 2010, 137), aiškinančių, kad individo sąmonėje kalbos sistemos yra atskiros ir neturėtų būti maišomos, jei nesikeičia situacija ir pašnekovai. Kita vertus, tyrėjai jaunuolių kalbinį hibridiškumą analizuoja kaip racionalų ir tikslingą elgesį, tiria jo socialinę reikšmę. Pastarasis požiūris, būdingas sociolingvistiniams jaunimo kalbinės įvairovės tyrimams, apibrėžiamas polilingvalizmo sąvoka (angl. *polylingualism*, Jørgensen 2010).

Polilingvalizmas, kaip universalus jaunimo subkultūros reiškinys, sulaukė nemažai tyrėjų dėmesio (žr., be kitų, Androutsopoulos 2004; Leppänen 2007; Jørgensen 2003, 2010), vis dėlto ši sąvoka dažnai painiojama su kodų kaita. Pagrindinis polilingvalios raiškos ir kodų kaitos skirtumas remiasi kalbos sąvokos samprata. Tyrėjai, analizavę kodų kaitą, vartoja kalbų, kalbinių variantų, dvikalbystės sąvokas, kurios reiškia, kad individo kalbiniame repertuare vartojamas kalbas galime suskirstyti į aiškias kategorijas ir suskaičiuoti. Kodų kaitą galime analizuoti dvikalbėse jaunimo grupelėse, tačiau vienakalbei jaunimo bendruomenei ši sąvoka netinkama. Pirmą, jaunimo kalboje kalbinių variantų ribas, kalbų skaičių dažnai sunku nustatyti, pvz., jaunuolis gali pavartoti anglų kalbos žodį, bet jį sąmoningai ištarti su vokiečių kalbos akcentu. Tuomet sunku bus pasakyti, kokią kalbą jis pavartojo. Dėl šios priežasties polilingvalaus požiūrio šalininkai kalbą suvokia ne kaip suskaičiuojamą, objektyviai egzistuojantį esinį, bet veikiau kaip atvirą sistemą, atpažįstamą pagal jai būdingus bruožus. Antra, ribos tarp kalbų jaunimo šnekoje visiškai išnyksta – tame pačiame sakinyje gali atsirasti įvairių kalbų bruožų (angl. *language features*, Jørgensen 2003, 2010; Androutsopoulos 2004). Atsižvelgus į polilingvalią jaunimo raišką analizavusių tyrėjų išvalgas, galima pateikti šį sąvokos kitų kalbų bruožai apibrėžimą: kitų kalbų bruožai suvokiami kaip svetimoms kilmės, autentiškos arba sulietuvintos morfologijos ir/ar fonologijos žodis, žodžio dėmuo, junginys ar pasakymas, vartojamas dėl stilistinių bei sociopsichologinių priežasčių (plg. Vaicekauskienė 2007, 31; Jørgensen *et al.* 2011, 30). Sąmoningai iškraipomi lietuvių kalbos elementai, kuriais išreiškiamas kitakalbių bendruomenių lietuvių kalbos elemento tarimas, taip pat laikytini kitos kalbos bruožų pavyzdžiais. Visa tai daroma tikslingai, ir kiekvienam bruožiui būdinga tam tikra funkcija.

Jaunimo kalbos tyrimuose atskleidžiama priežasčių, dėl kurių jaunuoliai vartoja kitų kalbų elementus¹, įvairovė. Mokslinėje literatūroje aprašomas polilingvalios raiškos priežastis galima būtų suskirstyti į dvi pagrindines kategorijas: 1) polilingvali raiška pasitelkiama kaip žaidimo su kalba priemonė (Nortier 1990; Čekaitė, Aronsson 2005; Bucholtz 2011), ir tuomet kitų kalbų elementai vartojami dėl stilistinių priežasčių ir 2) polilingvali raiška tampa etninės, bendraamžių grupės ar jaunimo subkultūros apskritai tapatybės simboliu (Rampton 2010), t. y. siejama su sociopsichologinėmis vartosenos priežastimis. Kaip jau minėta, stilistinės polilingvalios raiškos priežastys siejamos su žaidimo su kalba atvejais, kai kitų kalbų elementai vartojami norint pasakyti ką sąmojingai, išpūdžiui sustiprinti, pasipuikuoti (Vaicekauskienė 2007, 63; Nortier 1990, 115). Dėl savo savybės pagyvinti kalbą dėl stilistinių priežasčių vartojamiems kitų kalbų elementams nėra būdinga dažna vartoseną. Kitaip, pasak Vaicekauskienės (2007, 66), jie prarastų ekspresyvumą. Kitokios vartosenos priežastys išryškėja tuomet, kai tiriami dažnai vartojami, jaunimo kalboje pasikartojantys kitų kalbų elementai, kuriems būdingas vidinis uždaramas ir vidinis prestižas, t. y. su sociopsichologinėmis vartosenos priežastimis siejamos žargonybės. Žargonybėmis laikomi pasikartojantys kitų kalbų elementai, vartojami išreikšti socialinei grupės tapatybei, priklausymui bendraamžių grupei. Straipsnyje stilistinės vartosenos priežastys siejamos su žaidimo su kalba atvejais, o sociopsichologinės – su žargonybių grupe.

Polilingvalios jaunimo raiškos tyrimuose teigiama, kad jaunimo vartojami kitų kalbų elementai tampa daugialypių tapatybių veidrodžiu, t. y. etninės tapatybės, bendraamžių grupės nario ar šiuolaikiško jaunuolio tapatybės. Tai, kokie tapatybių aspektai atskleidžiami analizėje, priklauso nuo teorinio požiūrio. Analizuojant sociopsichologines polilingvalios raiškos priežastis, atskleidžiama, kokias įvairialypes socialines tapatybes Vilniaus jaunuoliai kuria, kaip jie vertina kitus kalbėtojus, kokios jų nuostatos kalbinių normų atžvilgiu (Rampton 2010). Teikiant svarbą žaismingai vartojamiems kitų kalbų elementams, analizuojama sąmojingo, šiuolaikiško jaunuolio tapatybė (Nortier 1990; Čekaitė, Aronsson 2005). Nesvarbu, kokie jaunimo tapatybių aspektai laikomi svarbiausiais. Šiems tyrimams būdingas vienas metodologinis teiginys: tapatybė suvokiama kaip kintantis, interakcinėje situacijoje kuriamas ir perkuriamas konstruktas. Skirtingos tapatybės kuriamos ir skirtingų tapatybių randasi įvairiose interakcinėse situacijose, veikiant socialiniams, kultūriniais veiksniams, ir tam tikrais momentais gali būti išryškinama vis kita tapatybė. Siaurąja prasme tiriamas individo kuriamas vaidmuo pokalbyje (Androutopoulos 2004, 245). Plačiąja prasme vaidmuo, kurį jaunuolis sau priskiria pokalbyje, susijęs su bendresne bendraamžių grupės nario tapatybe (angl. *group discourse identities*; *ibid.*). Vilniaus paauglių kalbos tyrime šie du tapatybių lygmenys

---

¹ Kalbant apie vartoseną ir kiekybinius parametrus, vartojama elementų sąvoka, o kalbant apie tai, kas būdinga tam tikrai kalbai, vartojama bruožų sąvoka.

analizuojami taikant pokalbio analizės metodą, t. y. atliekant pasakymų sekų analizę, tiriami kitų kalbų elementai ir jais išreiškiamos tapatybės.

Lietuvos sociolingvistiniuose tyrimuose, palyginti su kitais tapatybių aspektais (pvz., etniškumu, lytimi), jaunimo socialinės tapatybės kalbinės raiškos priemonės tyrinėtos mažai (apie tyrimus Lietuvoje žr. Lėgaudaitė 2005; Zaikauskas 2007; Galinskaitė 2011). Be to, Lietuvoje dažnai išsakoma nuomonė, kad jaunuoliai kalba netaisyklinga, užteršta svetimybėmis ir keiksmažodžiais kalba. Tyrimams atskleidus, kad jaunimas nėra tik sąmoningas kalbos normų nepaisytojas, o jo vartojama kalba turi socialinę reikšmę, pasižymi įvairialypių tapatybių kūrimu, pasitelkiant kitų kalbų elementus, svarbu tirti polilingvalią Lietuvos jaunuolių kalbinę raišką.

Šiame straipsnyje analizuojama polilingvali jaunimo raiška iki šiol šiuo požiūriu netirtoje Vilniaus jaunimo kalboje. Tyrimo tikslas – palyginti kitų kalbų elementų vartojimo dažnumą ir vartosenos priežastis jaunesniųjų ir vyresniųjų jaunuolių kalboje. Pirma, siekiama parodyti kitų kalbų elementų vartosenos dažnumą skirtingose amžiaus ir lyties grupėse. Toliau norima atskleisti, kokius vaidmenis pokalbyje ir kokias socialines tapatybes Vilniaus jaunuoliai kuria, pasitelkdami polilingvalią raišką, ir ar kitų kalbų elementų vartoseną ir reikšmę priklauso nuo amžiaus. Vilniaus jaunimo kalbos pasirinkimą sustiprino tyrimai, kurie atskleidė, kad, palyginti su Kaunu ir Klaipėda, Vilnius yra labiausiai daugiakalbis ir daugiakultūris miestas (Ramonienė 2010). Vadinas, vilniečių jaunuolių kalba – puiki terpė polilingvaliam elgesiui.

2 Tyrimo duomenys ir metodas

Analizei pasirinktas *Kalba Vilnius: paauglių kalbos tekstynas*², kurį sudaro 9,5 val. išrašytų pokalbių su 41 informantu, iš viso 44 545 žodžiai. Vilniaus jaunimo kalbos tekstai buvo kaupiami dviejose Vilniaus vidurinėse mokyklose renkant savanorių paauglių įrašus ir atliekant etnografinius stebėjimus, t. y. tyrėjui ne tik įrašinėjant natūralią informantų šneką, bet ir stebint jų elgesį natūralioje aplinkoje. Savanorių informantų buvo prašoma segėti diktofonus ir įrašyti savo pokalbių su draugais įvairiose situacijose už mokyklos ribų. Taip pat mokinių kalbos pavyzdžių buvo gauta įrašinėjant pokalbius jiems žaidžiant stalo žaidimus mokykloje. Etnografinis metodas buvo naudingas tuo, kad jis davė papildomos medžiagos interpretuoti jaunuolių kalbos bruožus ir jų socialinę vertę. Be to, kai kurių jaunuolių kalbos jokiais kitais būdais nebūtų buvę įmanoma gauti

² Įrašai sukaupti projekto „Kalba Vilnius: Vilniaus kalbos vaidmuo šiuolaikinėje Lietuvoje“, 2010, vykdymo laikotarpiu (vykdė Lietuvių kalbos institutas, rėmė Lietuvos mokslo tarybos nacionalinė mokslo programa *Valstybė ir tauta: paveldas ir tapatumas*, vadovė Loretta Vaicekauskienė).

(ne visi sutiko tapti savanoriais ir keletą dienų vaikščioti su mikrofonais). Pasitelkus CLAN programą (programa naudojama ir CHILDES tekstynui išrašyti), išrašomi vilniečių jaunuolių kalbos tekstai buvo anotuojami pagal keletą leksinei analizei aktualių kalbinių bruožų ir siejami su garsiniais failais (žr. 3 lentelė). Atliekant tyrimą griežtai laikytasi etikos reikalavimų: gautas raštiškas direktorių sutikimas, kad mokykloje gali būti atliekamas sociolingvistinis tyrimas, taip pat gauti raštiški tėvų sutikimai, kad jų sūnus/dukra dalyvautų projekte. Visi informantai yra davę raštišką sutikimą naudoti interviu medžiagą moksliniais tikslais (daugiau projekto rezultatų žr. Vaicekauskienė, Čičirkaitė 2011).

Straipsnyje kitų kalbų bruožai analizuojami dviejų amžiaus grupių – 13–14 m. (JI³, beveik 4 val., 17 716 žodžių) ir 15–17 m. (VI, 5,5 val., 26 829 žodžių) – moksleivių sakytinėje kalboje. Jaunesniųjų vaikinių (6 informantai) kalbos tekstyno apimtis yra 3 718, merginų (9 moksleivės) – 13 998 žodžiai. Vyresniųjų informantų kalbos tekstyno apimtis pagal lytį yra 16 294 (15 informantų) ir 10 535 (11 informančių).

Tyrimo metu naudojami kiekybiniai ir kokybiniai metodai. Pirmiausia atliekama kiekybinė kitakalbių elementų analizė. Ji skirta parodyti kitų kalbų elementų vartosenos dažnumui skirtingose amžiaus ir lyties grupėse. Atsižvelgiant į skirtingą jaunesniųjų ir vyresniųjų informantų kalbos tekstynų apimtį, kiekybiniai rezultatai normalizuoti 1000 žodžių imčiai. Vertinant kiekybinius kitų kalbų elementų parametrus, buvo tirtas ne tik skirtingų elementų (angl. *types*) skaičius, bet ir jų pasikartojimo dažnis (angl. *tokens*). Kitų kalbų elementais laikytos žargonybės, naujosios citatos (žr. Vaicekauskienė 2007, 65), keiksmiai. Kokybinei analizei taikomas straipsnio įvade aptartas pokalbio analizės metodas.

3 Tyrimo rezultatai

3.1 Kiekybinis kitų kalbų elementų tyrimas

Pirmiausia apžvelgiamas kitų kalbų elementų vartojimo dažnumas pagal amžių (žr. 1 lentelė). Toliau analizuojamas kitų kalbų elementų kiekybinis pasiskirstymas abiejų amžiaus grupių merginų ir vaikinių šnekoje (2 lentelė).

Kaip matyti, tiek vyresniųjų, tiek jaunesniųjų informantų kalboje daugiausia vartojama rusų kalbos elementų (žr. 1 lentelė). Vadinasi, dažnai pasikartojantys rusų kalbos elementai yra socialiai reikšmingi paaugliams. Tikėtina, kad rusų kalbos elementai sudaro svarbią abiejų amžiaus grupių informantų vartojamo žargono dalį.

---

³ JI — jaunesnieji informantai, VI — vyresnieji informantai.

	13–14 m.			15–17 m.		
	RU	EN	KITA	RU	EN	KITA
Iš viso pavartota skirtingų kitų kalbų elementų	194	175	4	362	111	2
Bendras pasitaikančių elementų skaičius	366	282	6	747	128	2
Skirtingų elementų skaičius, normalizuotas 1000 žodžių	11	10	0,2	14	4	0,1
Bendras pasitaikančių elementų skaičius, normalizuotas 1000 žodžių	21	16	0,3	28	5	0,1

1 lentelė. Rusų (RU), anglų (EN) ir kitų kalbų (KITA⁴) elementų dažnis

Kiekybiniai rusų kalbos elementų vartosenos duomenys sieja vyresniųjų ir jaunesniųjų informantų kalbą, tačiau, pažvelgus į anglų kalbos elementų vartosenos dažnumą, matyti akivaizdūs šių grupių skirtumai. Vyresniesiems informantams būdingi nepasikartojantys, vienetiniai anglų kalbos elementai, todėl vargu ar galima teigti, kad anglų kalbos bruožai sudaro didelę šios amžiaus grupės jaunimo žargono dalį. Manytina, kad jų vartoseną priklauso nuo situacijos, kalbėtojo ir jie nėra perimami kitų paauglių, neplinta bendraamžių grupėje. Tai rodo reta jų, palyginti su rusų kalbos elementais, vartoseną. Gali būti, kad vienetiniai anglų, kaip ir kitų kalbų, elementai vyresniųjų moksleivių kalboje siejami su stilistinėmis vartosenos priežastimis, noru pasipuikuoti, o ne įprasta žargono dalimi.

Kaip jau buvo minėta, jaunesnieji informantai vartoja rusų kalbos elementus beveik taip pat dažnai kaip ir vyresnieji, tačiau dėmesys atkreiptinas ir į tai, kad jaunesnieji informantai rusų kalbos elementus vartoja beveik taip pat dažnai kaip ir anglų. Ankstesni tyrimai atskleidė, kad jaunuoliai daugiau žargonybių vartoja vyresniame amžiuje (žr. Lėgaudaitė 2005), todėl galime daryti prielaidą, kad jaunesnieji informantai rusų kalbos žargonybes perims vėliau. Kita vertus, negalima atmesti ir prielaidos, kad jaunesniųjų informantų polilingvalaus elgesio kitimo tendencijos susijusios su besikeičiančiais vilniečių jaunuolių kalbinės raiškos polinkiais, galbūt net didėjančiu anglų kalbos prestižu (apie jaunimo nuostatas Vaicekauskienė 2010, 196; Vaicekauskienė, Šmitaitė 2010, 109). Įgaudami vidinį prestižą, anglų kalbos elementai gali ilgainiui tapti žargonybėmis, vartojamomis identifikuojant save kaip bendraamžių grupės narį. Kokybinė analizė atskleis, ar anglų kalbos elementų vartoseną susijusi su socialinėmis vartosenos priežastimis, t. y. ar anglų kalbos elementai randasi kaip naujosios žargonybės. Kiekybiniai polilingvalios raiškos skirtumai gali būti susiję ne tik su jaunuolių amžiumi, bet ir lytimi.

⁴ Be rusų ir anglų kalbų elementų, vartojami pavieniai tarmės (*berazumiai*, VI), lenkų (*dzienukiję*, JI), vokiečių (*ja, gut*, JI), latvių (*latviešu*, JI) kalbų elementai. Jie įtraukti į grupę KITI.

	13–14 m.				15–17 m.			
	RU		EN		RU		EN	
	Vaik.	Merg.	Vaik.	Merg.	Vaik.	Merg.	Vaik.	Merg.
Iš viso pavartota skirtingų kitų kalbų elementų	91	103	14	161	201	161	74	37
Bendras pasitaikančių elementų skaičius	206	160	34	248	498	249	88	40
Skirtingų elementų skaičius, normalizuotas 1000 žodžių	24	7	4	12	12	15	5	4
Bendras pasitaikančių elementų skaičius, normalizuotas 1000 žodžių	55	11	9	18	31	24	5	4

2 lentelė. RU ir EN dažnis merginų ir vaikinių grupėse

2 lentelėje pateiktų duomenų analizės rezultatai atskleidžia, kad tiek vyresnės merginos, tiek vyresni vaikinai linkę vartoti pavienius, nepasikartojančius anglų kalbos elementus. Taigi šios amžiaus grupės informantai anglų kalbos elementus vartoja dėl panašiu–stilistinių – priežasčių. Ryškaus skirtumo nėra ir pažvelgus į rusų kalbos elementų vartosenos dažnumą. Tikėtina, kad polilingvali vyresniųjų informantų raiška nuo lyties nepriklauso ir sudaro vieną grupę, kurioje rusų kalbos vienetai atlieka socialinę funkciją, parodo priklausymą bendraamžių grupei.

Įdomu tai, kad rusų kalbos žargonybes linkę vartoti tik jaunesni vaikinai. Jaunesnių merginų kalboje rusų kalbos elementai vartojami rečiau nei vaikinių ir jų įvairovė mažesnė. Kiekybinio tyrimo rezultatai panašūs į Kauno moksleivių žargono tyrimą, kuris atskleidė, kad didžiausi kalbinio elgesio skirtumai yra tarp 12–14 m. merginų ir vaikinių (žr. Lėgaudaitė 2005). Jaunesnės merginos, kaip parodė Lėgaudaitės (ibid.) tyrimas, vartoja beveik tris kartus mažiau žargonybių nei vaikinai. Tyrimų rezultatai atrodo lygintini, nes tikėtina, kad rusų kalbos elementai sudaro nemenką žargonybių grupę jaunesniųjų vaikinių kalboje, jie siejami su socialine vaikinių grupės nario tapatybe. Remiantis tik kiekybiniais duomenimis, sunku pasakyti, ar anglų kalbos elementai jaunesniųjų merginų kalboje vartojami kaip naujosios žargonybės, kurios gali pasklisti už merginų grupės ribų arba išnykti, ar vartojami tik dėl stilistinių priežasčių. Šias prielaidas galima patikrinti tik atlikus polilingvalios raiškos funkcijų tyrimą.

3.2 Polilingvalios Vilniaus jaunimo raiškos priežastys ir kuriamos tapatybės

3.2.1 Vilniaus jaunimas žaidžia su kalba ir tapatybėmis

Šioje dalyje bus pateikta analizė kelių pokalbių ištraukų, iliustruojančių dėl stilistinių priežasčių vartojamus anglų ir kitų kalbų elementus. Atsižvelgus į tai, kad jaunesniųjų informantų kalboje yra didesnė anglų ir kitų kalbų elementų įvairovė, daugelis analizei parinktų ištraukų yra iš jaunesniųjų moksleivių kalbos. Vyresniųjų informantų kalbinei raiškai iliustruoti parinkti keli tipiški pavyzdžiai.

Analizuojant kiekybinius duomenis, daryta prielaida, kad anglų kalbos elementai vyresniųjų informantų kalboje yra priemonė atkreipti dėmesį bendraamžių grupėje, t. y. jie vartojami dėl stilistinių priežasčių, pavyzdžiui (kitų kalbų bruožai paryškinti):

(1) (ištrauka iš pokalbio vakarėlyje, VI)

- 1 *VY1: *Galit kas nors užleist muzikos aišku.*
- 2 %com: *Kalba neaiškiai, merginos kalbasi tarpusavyje, bet sunku suprasti, ką sako.*
- 3 *VY1: ***Somebody have any suggestions.***
- 4 %com: *Aiškiai taria kiekvieną žodį, imituodamas gimtakalbio tarimą ir kompetenciją.*
- 5 *VY1: *Kas turi?*
- 6 %com: *Niekas neatsako.*
- 7 *VY1: *Ką pasiūlyti?*
- 8 %com: *Merginos kalbasi tarpusavyje.*
- 9 *VY1: *Alio, kas turi ką pasiūlyt?*
- 10 *ME2: *Paleisk šitą dainą per naują.*

Tikėtina, kad (1) ištraukoje tampa nesvarbi nepavykusios adresanto komunikacijos priežastis – išorės trukdžiai ar nesuprastas kalbinis kodas. Vienodo propozicinio turinio klausimų radimasis skirtingais kodais rodo skirtingas kalbinių variantų funkcijas pokalbyje. Pavartojus anglų kalbos junginį (3 eil.), informanto pirminis tikslas nėra gauti pasiūlymų iš klausančiųjų. Veikiau anglų kalbos elementas pasitelkiamas norint atkreipti dėmesį, išpūdžiui sukelti. Informantai į VY1 3 eilutėje pateiktą pasiteiravimą, ar kas nors turi pasiūlymų dėl muzikos, nereaguoja. Vadinasi, VY1 tikslas atkreipti į save dėmesį nepasiekiamas. Pasitelkus lietuvių kalbos pasakymus *Kas turi?/ Ką pasiūlyti?/ Alio, kas turi ką pasiūlyt?*, susikoncentruojama į pasakymo turinį, informacijos iš klausytojų gavimą. Be pastarojo, ir daugiau pavyzdžių iš vyresniųjų informantų kalbos rodo, kad jaunuolių pavartotas anglų kalbos elementas sulaukia juoko, bet kiti pašnekovai į šį žaidimą su kalba neįsitraukia: (2) *Girdi, darom old school*; (3) *evil Kalėdų senelio juokas*; (4) *Tai važiuosim, ladies*; (5) *Aa, ai kaip ten tu rašei I broke you so well*; (6) *IN2: *Kuom aš ten tokia svarbi?* *IN3: *You very important person*. Tokiais atvejais svarbu informantų

reakcija – jie ne tik neperima žaidimo su kalba, bet ir netęsia žaidimo su tapatybėmis. Tikėtina, kad jiems svarbesnė yra bendraamžių grupės nario tapatybė, todėl jie dažniau vartoja rusų kalbos žargonybes, nei žaidžia su anglų ar kitų kalbų elementais.

Skirtingai nuo polilingvalios vyresniųjų informantų raiškos, jaunesnieji paaugliai noriai įsitraukia į žaidimą su anglų kalbos elementais. Anglų kalbos elementai pasitelkiami suteikiant sau naują tapatybę ir norint į ją atkreipti kitų informantų dėmesį.

(7) (merginos žaidžia pokerį, JI)

- 1 *IN2: **Dude, ką darai mano plaukam?**
- 2 %com: *pasakius dude merginos nusijuokia.*
- 3 *IN1: **Dealer!**
- 4 *IN3: *Tu rūšitavai?*
- 5 *IN2: **Love dealer, please, kreipkitės į mane Love dealer.**
- 6 %com: *anglišku bruožų tarimo sąmoningai neiškraipo, atvirkščiai, stengiasi imituoti gimtakalbių tarimą.*
- 7
- 8 *IN3: *Ai nors šiaip jeigu tu išvarai į kaimą.*

Pokalbio ištraukoje IN2 kreipiasi į vieną iš interakcijos dalyvių vartodama *dude*, kuris anglakalbėje jaunimo subkultūroje yra vienas iš dažniausiai vartojamų neužgaulių žargonybių tarp vaikinių (Barbieri 2008, 64). Merginoms nesvarbūs šio kalbinio elemento vartosenos apribojimai, jei jis gali tapti efektyvia priemone atkreipti dėmesį, priskirti sau šiuolaikiškos merginos tapatybę. Po šio kreipinio seka trumpa pauzė ir merginų juokas. Vadinasi, informančių juoką išprovokuoja *dude*, o ne kiti veiksniai. IN1 mėgina perimti vaidmenį ir įgauti dominuojančiosios poziciją pokalbyje, pavartodama *dealer*. Galiausiai IN2 grįžta prie žaidimo su kalba ir sukuria naują junginį *love dealer*, kuriuo į ją turėtų kreiptis draugės. Prieš pateiktą ištrauką pokalbyje merginos kalbėjosi apie vaikus, todėl tikėtina, kad kūrybingai pasitelkdama kitos kalbos elementus, mergina įvardija save kaip meilės reikalų ekspertę. Kitų kalbų elementai informantėms tampa tapatybių raiškos priemone – kurdamus naujus anglų kalbos junginius, jos žaidžia ne tik su kalba, bet ir su tapatybėmis. Šiuo atveju kuriama jauno, šiuolaikiško ir aukštą poziciją tarp bendraamžių užimančio paauglio tapatybė (meilės reikalų ekspertė).

Jaunesniesiems vaikiniams, kaip ir merginoms, būdingas žaidimas su kitų kalbų elementais, tačiau jų polilingvali raiška įvairesnė. Monopolį žaidžiančių jaunesniųjų vaikinių kalbai būdingi šie dėl stilistinių priežasčių vartojami rusų kalbos elementai: *dvacec*, *dviescė baksav/litav*, *dvacajekas*, *čytaju* (panašu, kad norėta pasakyti 'skaičiuoju', o ne 'skaitau'), *idu*, *pakupaju*, *atličiaju*, *navaras*. Be to, ištraukose iš šio jaunesniųjų vaikinių pokalbio, be rusų, yra ir kitų kalbų elementų, pavyzdžiui:

(8) (vaikinai žaidžia monopolį, JI)

- 1 *IN1: *Bendruomenės išdas. Nemokamai išėik iš kalėjimo. Ai, imk.*
- 2 *IN3: *Dėkui, **dzienkuje**.*
- 3 *IN2: *Tai eik, dabar žmones žudyk. Už ratą ap apėjus du šimtus gauni, ne?*
- 4 *IN3: ***Ja, ja.***
- 5 %sit: *\$*
- 6 *IN1: *Taip. **Idu. Kircimai**, perki?*

(9) (vaikinai žaidžia monopolį, JI)

- 1 *IN5: *Elanai, **maladec**.*
- 2 %com: *Juokiasi.*
- 3 *IN3: *Ant mano. Aaaaa. Pala, tuėjai.*
- 4 *IN5: ***Gut.***

(8) ir (9) pavyzdžiuose informantų vartojami kitų kalbų elementai susiję su žaidimu, t. y. *dzienkuje* vartojamas dėkojant už patarimą dėl žaidimo veiksmo, *ja ja* – sutinkant su kito žaidėjo patarimu dėl žaidimo, *idu* ir *Kircimai* – įvardijant žaidimo veiksmus ir vietą. (9) pavyzdyje IN5 vartoja *maladec* ir *gut* pagirti kito žaidėjo veiksmui. Polilingvaliu požiūriu kalbinių bruožų kilmė nėra svarbi, tačiau kalbamuoju atveju svarbi tampa įvairovė, siejama su stilistine variacija, kuri apibūdina individų komunikacijos būdą konkrečioje situacijoje. Jaunesniųjų vaikų, kaip ir to paties amžiaus merginų, kalboje žaidimas su kitų kalbų elementais tampa priemone keisti tapatybes. Vartodami kitakalbius elementus jaunuoliai priskiria sau patyrusio žaidėjo, gebančio komentuoti, vertinti žaidimą ir į save atkreipti dėmesį, vaidmenį.

Be žaidimo su tapatybėmis, jaunesniųjų informantų kalboje sąmoningai iškraipomi kitų kalbų elementai gali tapti ir nuostatų raiškos priemone, pavyzdžiui:

(10) (pokalbio tarp merginų ištrauka, JI)

- 1 *IF2: ***Nidzaryk** man gėdos prieš Indrę.*

(11) (pokalbio tarp merginų ištrauka, JI)

- 1 *ME2: *Tai einam į **avtobusą**.*
- 2 %com: *Aišškiai taria v žodyje avtobusas.*

(12) (vaikinai žaidžia monopolį, JI)

- 1 *IN2: *Ten Gariūnuose tokią parduotuvę. Šešiasdešimt Kirtimų, taip? **Kircimai, Kircimai***
- 2 *(dainuojamoji intonacija). Čigonų taborą Viktoras nusipirko.*
- 3 %com: *Kirtimai taria sąmoningai iškraipydami tarimo variantą, pailgindami a balsio tarimą*
- 4 *ir vietoj t taria c. Juokiasi.*

Žinoma, (10)–(12) pavyzdžiai iliustruoja žaidimą su kalba. Leksiniai vienetai *autobusas*, *nedaryk* ir *Kirtimai* ištariami sąmoningai imituojant galimą rusų kalbinės bendruomenės lietuviško žodžio tarimo variantą. (12) ištraukoje kaip stilistinė priemonė pasitelkiamas rimuotas pakartojimas ir dainuojamoji intonacija. Tikėtina, kad be sąmoningo noro pasirodyti sąmojingiems ir kūrybingiems, jaunuolių kalba pateiktuose pavyzdžiuose išreiškia stereotipus apie kitų kalbinių bendruomenių lietuvių kalbos tarimą, neigiamą ar ironišką požiūrį į kalbinės bendruomenės identitetą. Taigi polilingvali raiška gali būti nukreipta ne tik į savo paties, bet ir į kitų tapatybę.

Jaunesnieji informantai kitų kalbų elementus vartoja norėdami išreikšti nuostatas ne tik kalbinių bendruomenių, bet ir kalbinio elgesio atžvilgiu. Pateikta ištrauka iš pokalbio tarp monopolį žaidžiančių jaunesniųjų vaikinių. Prieš ištrauką informantai klausia tyrėjos, ar galima keiktis, kas ir paskatina vaikus kalbėti apie keiksmažodžius išprovokuojančias situacijas.

(13) (vaikiniai žaidžia monopolį, JI)

- 1 *IN2: *Elanai, tu keikeisi nors kartą?*
- 2 *IN4: *Gal ne, šiaip.*
- 3 *IN3: *Jo, jis keikiasi.*
- 4 *IN2: *Šiaip tai – ne, ane?*
- 5 *IN1: *Nu, aš irgi ne kaip kaip.*
- 6 *IN2: *Man trūksta žodžių.*
- 7 *IN3: *Ooo ooo kai, šita, oo kai sunervina sesė? Kai padaro ką nors?*
- 8 %com: *Sunku suprasti, nes informantas labai tyliai pasakė.*
- 9 *IN1: *Galbūt ne, čia xxx xxx.*
- 10 %sit: *\$*
- 11 *IN3: *Ant pyrago kokio?*
- 12 *IN4: *Kartais pramuša.*
- 13 *IN3: *Pramuša?*
- 14 *IN1: *Nu, tai perku.*
- 15 *IN2: *Ai, tu pirk.*
- 16 *IN1: *Ai, ai, ai.*
- 17 *IN3: ***O naughty naughty.***
- 18 *IN1: ***Das ist gut.***
- 19 *IN2: *Labai, žmonės, užsi užsiknisimas žaist su tai monetom.*
- 20 *IN3: ***Davai.***
- 21 %com: *Nesuprantama. Greit ir neaiškiai pasakė, barškina raktais.*
- 22 *IN3: *Penkis šimtus litų davei?*

IN4, paklaustas, ar yra kada nors nusikeikęs, atsako tik 12 eilutėje. Iki tol kiti informantai, nors jų ir nebuvo tiesiogiai klausta, atsakinėja – jie sau priskiria suaugusiųjų, kurie peikia nenorminę paauglių kalbėseną, vaidmenį: *man trūksta žodžių, naughty naughty*. Vadinasi, išreikšdami suaugusiesiems būdingas nuostatas, jaunuoliai priskiria sau naują tapatybę, kuri jiems suteikia galią vertinti jaunimo kalbą. Informatų tapatybės pasikeičia, kai pokalbis vėl pakrypsta apie žaidimą (18–22 eilutės). Žaidžiant tas, kuris nori išsikovoti poziciją, atkreipti dėmesį, pokalbyje (eil. 18) pasitelkia vokiečių kalbos elementą. Galiausiai, kai IN4 prisipažįsta, kad kartais nesusilaiko nenusikeikęs, jis pavartoja žargonybę *pramuša*. Ironiška, nes duomenys rodo, kad keiksmoždziai būdingi ir emociškai neutralioms pokalbio vietoms. Vadinasi, jaunimo nereikia išprovokuoti, kad jis nusikeiktų. Pokalbis apie keiksmus baigiasi, kai keikimasis įvertinamas pasitelkiant anglų kalbos elementus *naughty naughty*. Jaunuoliai išreiškia visuomenėje teikiamas elgesio normas, kad keiktis nemandagu, tačiau vargu ar jie šias normas propaguoja bendraamžių grupėse. Be to, jie tai padaro pasitelkdami jaunimui būdingą polilingvalią raišką. Jaunuoliai išreiškia ironišką požiūrį į savo pačių kalbėjimo normas. Vadinasi, polilingvali raiška jaunesniųjų informantų kalboje leidžia priskirti sau įvairias tapatybes, kurios leidžia elgtis atitinkamai – pasitelkdamas suaugusiojo tapatybę, gali vertinti ir kritikuoti paauglių kalbėseną.

3.2.2 Sociopsichologinės polilingvalios raiškos priežastys

Daugelis rusų kalbos žargonybių informantų kalboje pasikartoja, todėl toliau pateikiama kelių dažniausiai vartojamųjų analizė ir atskleidžiamos tipiškiausios vartosenos priežastys.

Vilniaus jaunimo duomenų analizė rodo, kad jaunuoliai, kalbėdami su suaugusiais, nevartoja nei anglų kalbos elementų, nei rusų kalbos žargonybių, o pradėję bendrauti su bendraamžiais iškart prisitaiko prie kalbėjimo normų. Pavyzdžiai, kai informantai vartoja mažiau žargonybių nei prieš tai pokalbyje su bendraamžiais, gali būti apsipirkinėjimas su mama parduotuvėje; šokių būrelyje, kur informantes girdi šokių vadovę; informantei, kuri prieš tai, kalbėdama su draugėmis (žr. 16 pavyzdys), nevengė rusų kalbos žargonybių, paskambina močiutė; pokalbis su mokytoju stotelėje. Šiose pokalbių ištraukose informantai prisitaiko prie pasikeitusio adresato ir nevartoja žargonybių. Toliau pateikiamoje ištraukoje rusų kalbos žargonybių vartojimas sietinas su pasikeitusiu adresatu, kurio ir socialinis vaidmuo, ir socialiniai santykiai su kalbėtoju skiriasi, t. y. pirma kalbasi su mama, vėliau ateina draugas.

(14) (ištrauka iš pokalbio tarp jaunuolio IN1 ir mamos IN2, į svečius ateina draugas IN3, VI)

- 1 *IN1: *Aš, mam, šian nuėjau tik į pirmą pamoką, bet paskui paprašiau atleidimą auklėtojos,*
- 2 *tu man galėsi parašyti atleidimą, kad aš čia aš sirgau, gerai? Nes auklėtoja, nu,*
- 3 *manim pasitiki, žino kad, nu, pas mane aš vėl sloga susirgau.*
- 4 *IN2: *O rytoj eisi?*
- 5 %com: *suskamba durų skambutis.*
- 6 *IN1: *O pas mane atėjo. **Zdarov**, užėik.*
- 7 *IN3: *Labą vakarą.*
- 8 *IN1: *Sveikas, ai tu čia iš karto jau. Nu, gerai.*
- 9 *IN3: *Nu, jei nebūčiau suprakaitavęs, tai gal ir nieko toks pasivaikščiojimas. Žinok, neišėjo*
- 10 *neišėjo dėl dešimtadalio Stasio.*
- 11 *IN1: *Sakysiu, va už dvi litų. Sakys, aš sakysiu jau ką ten tipo, nu, jis vis tiek ten, nu, a*
- 12 ***vdruk** ten žinai kokio **čyriko** trūks, tai, sakau, jau ką **damokėsiu tipo**.*

Rusų kalbos elementas, vartojamas pasisveikinant neformalioje situacijoje (6 eil.), randasi dėl sociopsichologinių priežasčių, siejamas su solidarumo bendraamžiui raiška. Įdomu tai, kad pokalbyje su mama IN1 kitos kalbos bruožų nevartoja. Vadinasi, rusų kalbos žargonybės Vilniaus jaunuolių kalboje yra skiriamasis suaugusiųjų ir paauglių kalbos bruožas. Be to, rusų kalbos žargoną galima būtų įvardyti kaip savotišką „antikalbą“, skiriančią juos nuo suaugusiųjų, jaunimo subkultūros ribų rodiklį.

Jaunesniųjų informantų kalboje vienas vartosenos atvejis, nors ir neleidžiantis daryti bendresnių išvadų, atskleidė kad jaunuoliai suvokia kalbinio elgesio normas ir jų laikosi – rusų kalbos žargonybes tinka vartoti su bendraamžiais, bet ne su suaugusiais. Jaunesniųjų informančių metalingvistiniai komentarai atskleidžia kalbines normas, kad žargonybes tinka vartoti tik paaugliams:

(15) (merginos žaidžia pokerį, II)

- 1 *IN2: *Toks jausmas, čia ne žaidimas.*
- 2 *IN4: *Eik valgyt. O ko čia taip **prisišpaklinus**?*
- 3 *IN1: *Ar aš?*
- 4 *IN4: *Ne, krokodilas Gena.*
- 5 *IN1: *Ar aš? Mama, aš įrašinėju.*
- 6 *IN4: *Nu ir kas?*
- 7 %com: *juokiasi.*
- 8 *IN1: *Nedaryk man gėdos.*
- 9 *IN4: *Nu, labai didelė gėda kokia mama baisi.*
- 10 *IN2: *Aaa **išsišpaklinus**.*
- 11 *IN1: *Dabar parašys, kaip šneka mūsų tėvai.*

IN4, kuri yra IN1 mama, pakritikuoja dukros išvaizdą, pavartodama rusų kalbos žargonybę *prisišpaklinus*. Įdomu tai, kad IN1 gėda ne dėl to, kad mama ją sugėdina prieš drauges, bet veikiau gėda prieš tuos, kurie klausysis šio įrašo. Informantė išreiškia nuostatas, kad suaugusysis, pavartojęs rusų kalbos žargonybę, vertinamas kaip neatitinkantis kalbinės normos. Metalingvistiniai komentarai (15) pavyzdyje tarsi patvirtina vyresniųjų informantų pokalbiuose pastebėtą polinkį kalbant su suaugusiuoju vengti rusų kalbos žargonybių. Atskleisdama požiūrį, kad žargonybių vartoseną tinkama tik paaugliams, informantė kuria ir savo – paauglės – tapatybę.

Žargonybės, kurios vyresniųjų informantų kalboje vartojamos pritarimui parodyti, sustiprina jaunimo subkultūros nario tapatybę, solidarumo bendraamžiams raišką. Toliau pateikiama ištrauka iš vyresniųjų merginų pokalbio. Ji pasižymi rusų kalbos žargonybių ir keiksmų gausa.

(16) (pokalbis tarp merginų, VI)

- 1 *IN1: *Kaip mano tėvas čia praėjusią savaitę važiuoja ir, **tipo**, kažkaip tai turėjo pasuko*
- 2 *važiuot, nu, nu, normaliai, jis kažkaip priešais eismą ir iš paskos policija.*
- 3 *IN2: **Zajabys.**
- 4 *IN1: *Ir sako, **tipo**, sto stovim prie šviesaforo stovim ir sako: „Dabar tu nejudėk, nes už*
- 5 *mūsų policija”. Maždaug, **tipo**, išgąsdino mane. Aš sakau, gerai, gerai.*
- 6 *IN2: **Zajabys, aš gi teises nuo šeštadienio pffu nuo pirmadienio laikaus. Arba nuo**
- 7 *penktadienio.*
- 8 *IN3: *Tu turėsi savo **tačkę**?*
- 9 *IN2: *Arr. Kaip čia pasakius? Tėvo vairuosiu.*
- 10 *IN5: *Jinai gi turi **čiuvaką**.*
- 11 *IN1: *Man ji tokia **žystoka**.*
- 12 *IN3: *Ne tau vienai.*

IN1 pasakoja istoriją, kai jos tėtį sustabdė policija dėl kelių eismo taisyklių pažeidimo. *Tipo* vartojamas atpasakojant istoriją. Žargonybės 3 ir 6 eilutėse vartojamos situacijai įvertinti ir parodyti susidomėjimą pasakojimu. 6 eilutėje informantė įvertina draugės papasakotą istoriją ir pakeičia temą – pradeda pasakoti apie save. Nauja tema taip pat sulaukia merginų susidomėjimo. Parodydamos savo dėmesį, jos vartoja rusų kalbos žargonybes: *tačkę, čiuvaką, žystoka*. Vadinasi, vyresnėms merginoms rusų kalbos žargonybės tampa ne tik pritarimo strategijos raiškos priemone, bet ir būdu parodyti bendrus pomėgius, interesus, solidarumą viena kitos vertybėms (vaikiniai, automobiliai). Vartodamos rusų kalbos elementus pritarimui, dėmesingam klausymuisi parodyti, informantės kartu išreiškia solidarumą bendraamžių merginų grupei.

Apibendrinant analizę, galima manyti, kad tiek jaunesniesiems, tiek vyresniesiems informantams rusų kalbos žargonybės yra svarbus bendraamžių grupės identifikacijos rodiklis, tačiau negalima pamiršti akivaizdžių vartosenos skirtumų, kad jaunesnieji informantai rečiau vartoja rusų kalbos žargonybes nei vyresnieji. Jaunesnieji informantai linkę teikti pirmenybę žaidimui su kalba ir priskirti sau įvairius vaidmenis – patyrusio žaidėjo, galinčio vertinti paauglių kalbėsenos įpročius suaugusiojo ar to, kuris ironiškai vertina kitakalbių etninę tapatybę. Pastebėtas vyresniųjų informantų polinkis neištraukti į žaidimą su kalba, nors ir reikalauja kiekybinio pagrindimo, leidžia manyti, kad pastariesiems svarbiau save identifikuoti kaip bendraamžių grupės narį, kaip matyti iš rusų kalbos žargonybių dažnumo.

4 Apibendrinamosios išvados

Straipsnyje kelta Vilniaus jaunuolių polilingvalaus elgesio kaip tapatybės raiškos problema. Atskleistas vilniečių informantų polinkis vartoti rusų kalbos elementus dėl sociopsichologinių priežasčių, poreikio demonstruoti grupės identitetą. Anglų kalbos elementai vartojami dėl stilistinių priežasčių, t. y. norint atkreipti dėmesį į žaismingai vartojamą kalbą. Šis pastebėjimas apibendrinamojo pobūdžio ir neleidžia suvokti polilingvalios raiškos ir ja kuriamų tapatybių santykio. Į šį klausimą padėjo atsakyti pokalbių analizė.

Tyrimas atskleidė, kad, kitaip nei vyresniesiems paaugliams, jaunesniesiems informantams svarbia kalbinės raiškos dalimi tampa dėl stilistinių priežasčių vartojami anglų kalbos elementai. Vadinasi, pavieniai, dėl stilistinių priežasčių vartojami anglų kalbos elementai nesudaro didelės dalies jaunesniųjų informantų žargono. Žaidimas su kalba, sietinas su anglų ir kitų kalbų elementais, jaunesniesiems informantams tampa įvairialypių tapatybių raiškos priemone. Be to, polilingvalus jaunesniųjų informantų elgesys susijęs su nuostatų raiška, t.y. suteikdami sau naujas tapatybes, jaunuoliai išreiškia požiūrį į kitų kalbinių bendruomenių etninę tapatybę, kalbinio bendravimo normas.

Vyresnieji paaugliai nelinkę įsitraukti į žaidimą su anglų ir kitų kalbų elementais. Taigi, galima būtų manyti, kad, vartojant rusų kalbos žargonybes, jiems svarbiau išsiskirti iš bendrojo visuomenės konteksto ir sukurti savo – bendraamžių grupės nario – tapatybę. Vadinasi, polilingvali vyresniųjų informantų kalba atskleidžia pastovesnę tapatybę nei jaunesniųjų paauglių kalbinė raiška, parodžiusi tapatybių kaitą.

Būtų per drąsu teigti, kad vilniečių jaunuolių polilingvali raiška galėtų būti lyginama su kitų Europos didmiesčių moksleivių kalbine raiška. Tikslus atsakymas į iškeltą

jaunuolių polilingvalaus elgesio ir tapatybių raiškos problemą reikalautų platesnės pokalbių analizės, kurią atliekant, būtų galima patikrinti šiame tyrime darytas išvadas.

Santrumpų sąrašas

Kodas	Paaiškinimas
*IN, *MO, *VY	pokalbio dalyviai
%com	informacija apie juoką ar svarbesnius, iš teksto neaiškius situacinius pokalbio intarpus (telefono skambutį, įsiterpusį kitą žmogų ir pan.)
%sit: \$	kalbėjimas vienu metu
xxx	neaiškios įrašo vietos
1. @ben @bru @bkt	Anglų kalbos bruožas (okay@ben, common@ben) Rusų kalbos bruožas (zdarov@bru) Kitų kalbų bruožas (uber@bkt)
2. @slen @slru	Žargonybė, turinti anglų kalbos dėmenį (pačiatinau@slen) Žargonybė, turinti rusų kalbos dėmenį (lieva@slru)
3. @cen @cru @cties	Anglų kalbos citata (<Baby, baby, baby, ooouuu @cen) Rusų kalbos citata (<pozovy menia soboj@cru) Tiesioginė kalba (Ai kaip tu ten rašei <I broke you so well@cties)
4. @ken @kru	Anglų kalbos keiksmas (what the fuck@ken) Rusų kalbos keiksmas (zajabys@kru)

3 lentelė. Vilniaus paauglių kalbos tekstyno kodai ir paaiškinimai

Literatūros sąrašas

- Androutopoulos, Jannis. 2004. Non-Native English and Sub-Cultural Identities in Media Discourse. *Den Fleirspråklege Utfordringa*. Helge Sandøy, ed. Oslo: Novus. 83-98.
- Barbieri, Federica. 2008. Patterns of age based linguistic variation in American English. *Journal of Sociolinguistics* 12 (1), 58-88.
- Bucholtz, Mary. 2011. *White kids, language, race and styles of youth identity*. Cambridge: CUP.
- Čekaitė, Asta, Karin Aronsson. 2005. Language play, a collaborative resource in children's L2 learning. *Applied Linguistics* 26 (2), 169-191.
- Galinskaitė, Reda. 2011. Pritarimo strategija jaunimo pokalbiuose: funkcijos ir raiška. *Lietuvių Kalba* 5, 1-19.

- Jørgensen, Normann. 2003. Multi-variety code-switching in conversation 903 of the Køge Project. *Proceedings of the 19th Scandinavian Conference of Linguistics 31 (5): Bilingualism*. Normann Jørgensen, Anne Dahl, eds. Copenhagen: University of Copenhagen. 762-779.
- Jørgensen, Normann. 2010. *Love ya hate ya: the sociolinguistic study of youth language and youth identities*. Cambridge: Cambridge Scholars Publishing.
- Jørgensen, Normann, Martha Karrebaek, Lian Malai Madsen. 2011. Polylinguaging in superdiversity. *Diversities 13 (2)*, 23-37.
- Jensen, Mary, Normann Jørgensen, Lian Malai Madsen, eds. 2008. Jugendsprache. Youth language. *Copenhagen Studies in Bilingualism 42*. University of Copenhagen: Faculty of Humanities.
- Leppänen, Sirpa. 2007. Youth language in media contexts: Insights into the functions of English in Finland. *World Englishes 26 (2)*, 149-146.
- Lēgāudaitē, Jolanta. 2005. Age-specific and gender-specific slang. *Baltu Filoloģija XIV (2)*. Peteris Vanags, Lidija Leikuma *et al.*, eds. Latvija: LU Akadēmiskais Apgāds. 77-89.
- Nortier, Jesse. 1990. *Dutch-Moroccan Arabic code-switching*. Dordrecht: Foris.
- Otwinowska-Kasztelanica, Agnieszka. 2000. *A study of the lexico-semantic and grammatical influence of English on the Polish of the younger generation of Poles*. Warszawa: Dialog.
- Ramonienė, Meilutė. 2010. *Miestai ir kalbos*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.
- Rampton, Ben. 2010. From ‘multi-ethnic urban heteroglossia’ to ‘contemporary urban vernaculars’. *Urban Language and Literacies 61*, 1-24.
- Vaicekauskienė, Loreta. 2010. Globalioji daugiakalbystės perspektyva: anglų kalbos vieta ir vaidmuo Lietuvos miestų erdvėje. *Miestai ir kalbos*. Meilutė Ramonienė, red. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.
- Vaicekauskienė, Loreta. 2007. *Naujieji lietuvių kalbos svetimžodžiai: kalbos politika ir vartosena*. Vilnius: Lietuvių kalbos instituto leidykla.
- Vaicekauskienė, Loreta, Reda Šmitaitė. 2010. Anglų kalbos vartojimas ir kodų kaita Lietuvos televizijų reklamose. *Kalbotyra 62 (3)*, 108-125.
- Vaicekauskienė, Loreta, Ramunė Čičirkaitė. 2011. Vilniaus klausimas bendrinės lietuvių kalbos sampratoje: metalingvistinių vilniečių komentarų tyrimas. *Darbai ir Dienos 56*, 55-74.
- Zaikauskas, Egidijus. 2007. *Lietuvių žargono žodynelis*. Vilnius: Alma Littera.

Polylingual behaviour of Vilnius youth: Searching for social identity

Inga Vyšniauskienė

Summary

The paper raises the problem of polilingual behaviour of Vilnius teenagers. The aim of this study is to reveal the frequency of linguistic features in the language of Vilnius teenagers of two age groups (13—14 and 15—17) as well as identify reasons for the informants' polylingual behaviour. Extracts of spontaneous interactions from the corpus of the language of Vilnius youth have been chosen for the analysis. The results of the quantitative analysis have revealed that the elderly informants' and younger boys' polylingual behaviour is characterised by frequent, repetitive Russian features and nonrecurrent occurrences of English features. The predominant use of English features in younger girls' speech may imply that they have not yet mastered the Russian slang as well as point to their positive attitudes towards the English language. Within the framework of interactional sociolinguistics, the analysis of younger informants' speech has revealed a link between English, German, Polish features and language play. Differently from the elderly teenagers, younger teenagers tend to change identities, e.g. an experienced player, an expert at love affairs, an adult who can evaluate youth language, via the play with English items. Russian items, which make a major part of slang in elderly teenagers' speech, are used for sociopsychological purposes, as a means to display peer group identity. The study has revealed a varied polylingual production of Vilnius teenagers, which serves as a means of negotiating the social identity of a peer group member, creative and innovative teenager.

[teikta 2012 m. vasario mėn.